

JEL M410, G230
УДК 657:368.914

Н. Гура, д-р екон. наук, проф.,
М. Цибульник, магістр
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

Розкрито особливості діяльності недержавних пенсійних фондів та обліку в них. Визначено складові елементи фінансових звітів, запропоновано удосконалення фінансової звітності в умовах переходу до міжнародних стандартів.

Ключові слова: недержавні пенсійні фонди, елементи фінансових звітів, міжнародні стандарти фінансової звітності, активи, пасиви, доходи, витрати.

Недержавні пенсійні фонди – це специфічні неприбуткові організації, які дозволяють реалізувати в країні систему недержавного пенсійного забезпечення. Це важливе доповнення до системи загальнообов'язкового пенсійного забезпечення, тому діяльність недержавних пенсійних фондів (НПФ) досить жорстко регламентується державою.

Це висуває підвищені вимоги до достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, яку недержавні пенсійні фонди з 1 січня 2013 року повинні складати за міжнародними стандартами фінансової звітності, згідно зі змінами від 16 січня 2013 р. до Постанови КМУ від 28 лютого 2000 р. № 419 "Порядок подання фінансової звітності". При цьому компаніями з управління активами, які здійснюють оцінку активів НПФ та управління ними, буде здійснено перехід до міжнародних стандартів з 1 січня 2014 року.

Необхідність подання звітності за міжнародними стандартами потребує відповідного концептуального підходу до побудови бухгалтерського обліку в НПФ та визначення статей звітності для них з урахуванням специфіки їх діяльності.

Питання діяльності недержавних пенсійних фондів та обліку в них розглядали Лондар С.Л., Мельник Т.Г.,

Олійник Я.В., але проблемам удосконалення фінансової звітності НПФ уваги приділено не було.

Метою статті є визначення концептуальних засад удосконалення фінансової звітності недержавних пенсійних фондів на основі розкриття особливостей їх діяльності та специфіки елементів фінансових звітів.

Діяльність недержавних пенсійних фондів полягає у накопиченні пенсійних внесків учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами та здійсненням пенсійних виплат учасникам [1].

Як інші неприбуткові організації, НПФ мають такі *особливості* створення та діяльності: добровільність створення; фінансування за рахунок власних джерел; виконання соціально-економічних функцій; відсутність мети отримання прибутку; незалежність від держави. Але вони відрізняються від інших неприбуткових організацій наявністю значної кількості фінансових інвестицій, заборонаю здійснення комерційної діяльності, створенням пайового капіталу тощо. Однією з основних специфічних рис діяльності НПФ можна визначити те, що обслуговування їх здійснюється кількома професійними учасниками фінансового ринку, які виконують різні функції щодо управління активами НПФ, адміністрування його діяльності та зберігання пенсійних активів (рис. 1).

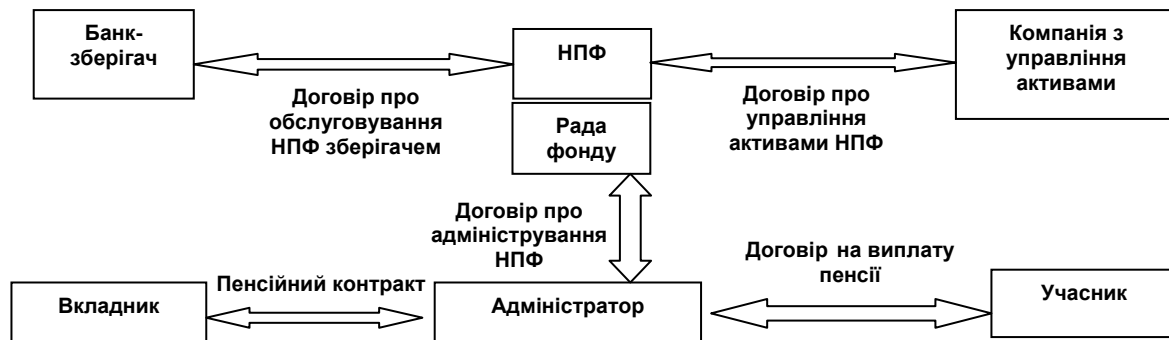

Рис.1.1. Схема функціонування недержавного пенсійного фонду

*Джерело: розроблено авторами.

Особливості мети та напрямів функціонування недержавних пенсійних фондів обумовлюють **відмінності обліку від інших неприбуткових організацій**:

- відсутність цільового фінансування, яке становить один з основних доходів інших неприбуткових організацій;
- формування та облік пайового капіталу;
- відсутність більшості господарських операцій, притаманних іншим неприбутковим організаціям, при наявності значних обсягів інвестування активів;
- обмежений склад доходів, основними з яких є доходи від пенсійних внесків та від інвестування активів;
- специфіка складу витрат, значну частину яких становлять витрати на оплату послуг обслуговуючих організацій;

– подання фінансової звітності у повному обсязі та її оприлюднення у зв'язку з високим рівнем контролю з боку держави для забезпечення гарантування інтересів учасників фонду;

– подання звітності за міжнародними стандартами. Перехід НПФ до складання звітності за міжнародними стандартами викликає як певні проблеми, особливо у 2013 році, коли компанії з управління активами ще не здійснюють перехід до МСФЗ, так і позитивні наслідки.

Відмінність стандартів впливає на фінансову звітність НПФ у декількох аспектах:

1. Різні результати та форми представлення за П(С)БО та МСФЗ: залежно від того, який комплекс ста-

ндартів застосовується, різниця між результатами однієї і тієї ж самої фінансової статті може бути значною.

2. Відмінності методів оцінки при визначенні та відображенні вартості активу чи портфелю: використання методів історичного ціноутворення та інших прийомів оцінки, які безпосередньо впливають на фінансову інформацію, призводить до значних розбіжностей між фінансовою звітністю за МСФЗ та П(С)БО.

3. Збільшення розміру цих двох розбіжностей при кумулятивному оцінюванні активів портфелю за ринковими цінами.

Враховуючи, що між П(С)БО та МСФЗ існує багато розбіжностей, складену за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку України та підтверджену українським аудитором фінансову звітність неможливо порівняти з фінансовою звітністю, яка складена та підтверджена за МСФЗ, незважаючи на те, що аудиторські висновки мають однакову форму.

Якщо ж такі розбіжності буде усунено, українські НПФ матимуть кращий доступ до іноземного інвестиційного капіталу, тому що якість їх фінансової звітності дозволить дати якісну оцінку підприємству через прямі співставлення з результатами інших компаній та порівняння за підприємствами-орієнтирами.

Перехід до МСФЗ також дозволить скоротити витрати НПФ, які вже складають звітність для зовнішніх споживачів за МСФЗ, та тих компаній, яким потрібно інтегрувати свою звітність у глобальну мережу. А також це дасть регуляторам доступ до більш широкого масиву кількісних показників обліку та способів аналізу звітності, що дозволить їм оперативніше встановлювати наявність шахрайських дій та неналежного управління фінансами адміністраторами НПФ.

Відповідно до МСФЗ, фінансова звітність НПФ має безоплатно оприлюднюватися в Інтернеті на веб-сайті кожного фонду та регулюючого органу. Крім того, стандартний комплект фінансової звітності за МСФЗ також включає аудиторський висновок, звіт про зміни у чистих активах, наявних для здійснення виплат, стислий опис важливої облікової політики, план, опис змін, внесених до плану протягом звітного періоду та звіт про обговорення та аналіз фінансового стану компанії її керівництвом (звіт керівництва). У відкритих інтернет-джерелах в Україні ця інформація не представлена в повному обсязі. Комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг) одержує від НПФ значний обсяг інформації: фінансову звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, довідки про доходи, прибутки та інвестиції, списки активів, довідки про зобов'язання операційні та за виплатами, витрати, відомості про учасника, страхові показники, вартість одиниці, загальну кількість одиниць, чисту

вартість активів, а також розрахунок ряду фінансових коефіцієнтів. Але на сьогодні громадськість не має доступу до всієї цієї інформації.

При цьому аналіз даних ряду недержавних пенсійних фондів свідчить, що розмір здійснюваних ними пенсійних виплат нерідко сумірний з витратами на адміністрування недержавного пенсійного фонду (це величини одного порядку). Це може бути пов'язане з "молодістю" вітчизняних недержавних пенсійних фондів, де багато учасників ще не досягли віку пенсійних виплат, але настільки значні витрати на адміністрування можуть свідчити про недостатньо раціональне використання пенсійних внесків.

Підвищення прозорості інформації у фінансовій звітності може стати кроком на шляху оптимізації витрат НПФ.

Визначення концептуальних засад удосконалення фінансової звітності в НПФ потребує розкриття особливостей складу та структури об'єктів бухгалтерського обліку в них та визначення необхідного рівня розкриття інформації про об'єкти обліку у звітності.

Специфіка **об'єктів** бухгалтерського обліку в НПФ (а, відповідно, й **елементів фінансових звітів**), полягає у відсутності багатьох об'єктів, притаманних іншим суб'єктам господарювання, при значній деталізації ряду об'єктів, які можуть бути взагалі відсутні у багатьох підприємств і організацій – в першу чергу, це стосується фінансових інвестицій.

Суттєва відмінність стосується **господарських процесів**, серед яких не тільки відсутні стандартні процеси заготівлі, виробництва і реалізації, а й склад господарських операцій НПФ, з одного боку, обмежений, а з іншого – характеризується операціями, не притаманними більшості підприємств та організацій. Це стосується операцій з інвестування пенсійних активів, оцінки та обліку відповідних фінансових інвестицій.

Можна визначити, що основними групами господарських операцій, які відображаються в обліку в НПФ, є наступні:

- операції з пенсійними внесками;
- інвестування пенсійних активів;
- розрахунки з обслуговуючими організаціями – адміністраторами, компаніями з обслуговування активів тощо;
- операції з пенсійними виплатами;
- розподіл прибутку;
- операції із забезпечення функціонування пенсійного фонду – нарахування заробітної плати, амортизації необоротних активів тощо.

Щодо **активів** НПФ, то вони перебувають у формі різних об'єктів інвестування (цінних паперів, об'єктів нерухомого майна, грошових коштів тощо). В табл. 1 наведено відомості щодо складу та структури об'єктів інвестування коштів за даними двох недержавних пенсійних фондів.

Таблиця 1. Відомості про об'єкти інвестування, в які розміщують активи недержавних пенсійних фондів

№ з/п	Об'єкт інвестування активів недержавного пенсійного фонду	Частка в загальній балансовій вартості активів пенсійного фонду %	
		НПФ 1	НПФ 2
1.	Вкладні (депозитні) банківські рахунки	28,72	40,24
2.	Ощадні (депозитні) сертифікати банків	-	-
3.	Цінні папери, а саме:		
3.1	Цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	1,59	28,05
3.2	Цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими радами відповідно до законодавства, облігації місцевих позик		-
3.3	Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	5,47	9,93
3.4	Акції українських емітентів	32,0	21,5
3.5	Цінні папери, дохід за якими гарантовано урядами іноземних держав	-	-
3.6	Цінні папери іноземних емітентів, з них:		
3.6.1	в акції іноземних емітентів, визначених відповідно до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення"	-	-
3.6.2	в облігації іноземних емітентів з інвестиційним рейтингом, визначеним відповідно до законодавства	-	-

Закінчення табл. 1

№ з/п	Об'єкт інвестування активів недержавного пенсійного фонду	Частка в загальній балансовій вартості активів пенсійного фонду %	
		НПФ 1	НПФ 2
3.7	Іпотечні цінні папери	-	-
4.	Об'єкти нерухомості	-	-
5.	Банківські метали	-	-
6.	Інші активи (із зазначенням переліку інших активів):	-	-
6.1	Грошові кошти на поточному рахунку	32,22	0,28
7.	Усього	100	100

*Джерело: складено авторами за даними спеціальної звітності НПФ.

Зважаючи на функціональне призначення пенсійних фондів, їх **активи та пасиви** мають ряд особливостей:

– активи завжди мають грошове вираження і обліковуються на індивідуальних пенсійних рахунках учасників НПФ;

– активи НПФ складаються, головним чином, з цінних паперів, грошових коштів (на поточному та інших

рахунках, зокрема, депозитних), банківських металів, об'єктів нерухомості та інших основних засобів;

– пасиви формуються у чітко визначених напрямках: зобов'язання перед учасниками та адміністративні витрати, які мають обмеження за кожною статтею.

В табл. 2 наведено склад основних активів та пасивів НПФ за їх видами.

Таблиця 2. Класифікація основних активів та пасивів НПФ

Активи	Пасиви
I. Необоротні активи	I. Власний капітал
1.1. Основні засоби	1.1. Пайовий капітал:
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції:	• пенсійні внески на користь учасників;
• Цінні папери, гарантовані урядовими організаціями України:	• сума розподіленого прибутку (збитку) пропорційно індивідуальним накопиченням на рахунках учасників.
– державні облігації;	1.2. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки):
– муніципальні облігації.	• нерозподілений прибуток (непокриті збитки) від інвестування активів пенсійного фонду;
• Цінні папери, гарантовані урядами іноземних держав.	• нерозподілений прибуток (непокриті збитки) в частині інших нерозподілених прибутків (збитків), що не підлягають розподілу (покриттю) та переноситься на наступні періоди.
• Акції:	II. Поточні зобов'язання
– українських емітентів;	2.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги:
– іноземних емітентів.	• оплата послуг адміністратора;
• Облігації:	• винагорода за надання послуг з управління активами НПФ;
– українських емітентів;	• оплата послуг зберігача;
– іноземних емітентів.	• оплата послуг з аудиторських перевірок;
• Іпотечні цінні папери.	• оплата послуг третіх осіб за здійснення операцій з активами НПФ;
• Інші цінні папери:	• оплата інших послуг, які не заборонені законодавством з НПЗ.
– інвестиційні сертифікати;	
– ощадні сертифікати;	
– інші.	
• Інші фінансові інвестиції.	
II. Оборотні активи	
2.1. Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахуваних доходів	
2.2. Інша поточна дебіторська заборгованість	2.2. Інші поточні зобов'язання:
2.3. Поточні фінансові інвестиції:	• пенсійні виплати, строк сплати яких настав;
• Банківські метали.	• пенсійні кошти учасника, призначені для перерахування до страхової організації на оплату договору страхування довічної пенсії;
• Інші фінансові інвестиції.	• пенсійні кошти учасника, призначені для перерахування до іншого пенсійного фонду.
2.4. Грошові кошти та їх еквіваленти:	
• В національній валюті.	
• В іноземній валюті.	
• Банківські депозитні рахунки.	

*Джерело: складено авторами.

Специфіка складу активів та пасивів недержавних пенсійних фондів потребує відповідного відображення їх у балансі та інших формах фінансової звітності.

Витрати НПФ можна поділити на дві великі групи – витрати на виплату пенсійних платежів та витрати на забезпечення діяльності пенсійного фонду (рис. 2).

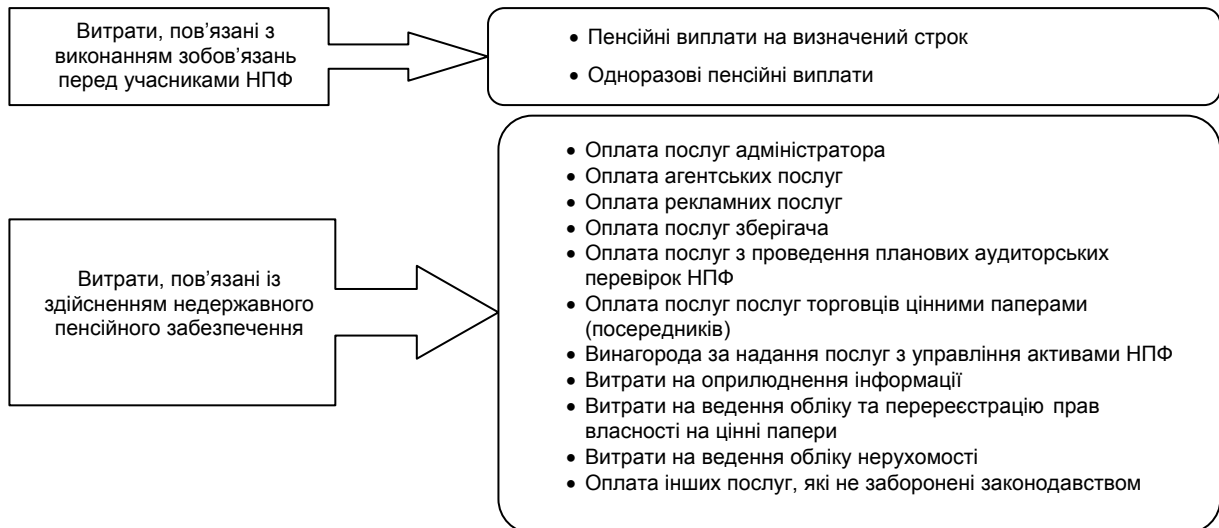

Рис. 2. Склад витрат НПФ

Джерело: розроблено авторами.

У складі **доходів** НПФ переважають фінансові та інвестиційні доходи:

- пасивні доходи (проценти, дивіденди тощо);
- внески, щодо яких не з'ясовано особу платника та щодо яких минув строк позовної давності;
- дохід від продажу фінансових активів;
- дохід від продажу необоротних активів;
- дооцінка фінансових активів;
- амортизація за фінансовими активами, що були придбані з дисконтом;
- дооцінка необоротних активів.

Специфіка складу доходів та витрат НПФ потребує відповідної деталізації інформації щодо них у формі 2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)" та інших формах фінансової звітності.

Відповідно до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" НПФ як неприбуткові організації, які підлягають контролю з боку держави, на відміну від інших неприбуткових організацій, повинні подавати **фінансову звітність** в повному обсязі:

- форма № 1 "Баланс (Звіт про фінансовий стан)";
- форма № 2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)";
- форма № 3 "Звіт про рух грошових коштів";
- форма № 4 "Звіт про власний капітал";
- Примітки до фінансової звітності.

На основі аналізу фінансової звітності ряду недержавних пенсійних фондів визначено, що ці форми звітності не розкривають реального стану НПФ та не надають вичерпну інформацію користувачам фінансової звітності,

тому що не розкривають детально інформацію про структуру, в першу чергу, активів та доходів НПФ.

Так, у формі № 1 "Баланс (Звіт про фінансовий стан)" інформація про розміщення грошових коштів учасників пенсійного фонду представлена переважно у рядку 1035 "Інші фінансові інвестиції" розділу I "Необоротні активи" та у рядках 1160 "Поточні фінансові інвестиції", 1165 "Гроші та їх еквіваленти" і вписуваному рядку 1140 "Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів" розділу II активу "Оборотні активи". Інформація про пасиви також переважно розкрита у п'ятох рядках: рядки 1400 "Зареєстрований капітал", 1640 "Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками" та 1690 "Інші поточні зобов'язання", відповідних розділів I "Власний капітал" та III "Поточні зобов'язання і забезпечення" відповідно, а також рядок 1800 розділу V "Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду" та рядок 1505 "Пенсійні зобов'язання" розділу II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення". Треба зазначити, що останні два рядки введено після прийняття НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [2].

Для окремих НПФ ця інформація може доповнюватися рядками 1010 "Основні засоби", 1155 "Інша поточна дебіторська заборгованість" та 1615 "Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги". Проте, відображеної інформації недостатньо для того, щоб отримати уявлення про структуру сукупного портфеля фонду.

У табл. 3 наведено інформацію щодо структури активів за даними балансів трьох недержавних пенсійних фондів.

Таблиця 3. Відображення активів НПФ у балансі (тис. грн)

АКТИВ БАЛАНСУ	Код рядка балансу	НПФ 1	НПФ 2	НПФ 3
I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	–	–	–	–
Інші фінансові інвестиції	1035	1492	–	4127
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ	–	–	–	–
Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів	1140	3	53	48
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	–	2 235	398
Поточні фінансові інвестиції	1160	63	21 665	–
Грошові кошти (в національній валюті)	1165	2423	16 587	2458
Всього оборотних активів	1195	–	40 540	100

*Джерело: складено авторами за даними фінансової звітності НПФ.

Треба зазначити, що відсутність у балансі інформації щодо довгострокових фінансових інвестицій може

свідчити про невірне віднесення інвестицій в акції, облігації та інші цінні папери до поточних інвестицій.

Для відображення в балансі структури активів НПФ доцільно деталізувати інформацію щодо складу фінансових інвестицій фонду, а саме довгострокові фінансові інвестиції (рядок 1035) деталізувати за такими напрямками:

- державні цінні папери;
- акції;
- облігації;
- інші довгострокові інвестиції.

Для цього треба додати, відповідно, рядки 1036-1039.

Щодо форми № 2 "Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)", то в ній недержавні пенсійні фонди відображають у складі доходів і витрат в розділі I "Фінансові результати" головним чином наступні рядки:

- 2130 "Адміністративні витрати";
- 2220 "Інші фінансові доходи";
- 2240 "Інші доходи";
- 2270 "Інші витрати".

Дані щодо складу зазначених статей за даними звітності кількох НПФ наведено в табл. 4.

Таблиця 4. Відображення доходів і витрат НПФ у формі 2 (тис. грн)

Стаття	Код рядка форми 2	НПФ 1	НПФ 2	НПФ 3
Адміністративні витрати	2130	(105)	(17)	(451)
Інші фінансові доходи	2220	261	180	1027
Інші доходи	2240	720	295	3925
Інші витрати	2270	(665)	(310)	(2370)

*Джерело: складено авторами за даними фінансової звітності НПФ.

Кожна з цих статей включає відповідні доходи і витрати.

Адміністративні витрати – це оплата послуг адміністратора, винагорода за надання послуг з управління активами пенсійного фонду, оплата послуг зберігача, аудитора, повіреного при купівлі-продажу цінних паперів тощо.

Інші фінансові доходи включають відсотки за депозитами, процентні доходи за облігаціями, процентні доходи за облігаціями внутрішньої державної позики, дооцінку цінних паперів тощо.

Інші доходи складаються з доходів від реалізації фінансових інвестицій, рідше – від реалізації основних засобів.

Інші витрати включають, головним чином, собівартість реалізованих фінансових інвестицій, втрати від уцінки цінних паперів.

Інколи пенсійні фонди відображають у формі 2 також інші операційні доходи і витрати, хоча це може бути пов'язано з не зовсім відповідним їх групуванням.

Деталізація доходів у звіті за видами при складанні його за міжнародними стандартами дала б більше уявлення про структуру доходів НПФ.

Значення "Звіту про власний капітал" у розкритті фінансової інформації НПФ відрізняється від його ролі на звичайному підприємстві. Причиною цього є те, що визначена до випуску кількість акцій традиційних підприємств може відрізнитися від фактично випущеної кількості. Підприємства також можуть викупити власні акції з метою їх анулювання або утримання. Права на акції можуть передаватися без участі компанії в такій угоді, наприклад, договір купівлі-продажу акцій підприємства між окремими інвесторами. В НПФ – одиниці створюються та анулюються без обмежень, але здійснювати торгівлю одиницями як акціями, що обертаються на публічному ринку, неможливо. Якщо учасник хоче стати власником одиниць НПФ, його внесок надає йому право на певну кількість одиниць, залежно від ціни одиниці на дату внеску. Відповідно до цього надходження активів на рахунок учасника перераховується певна кількість одиниць, яка дорівнює сумі внеску, поділеній на ціну одиниці.

При знятті коштів відбувається зворотній процес: одиниці анулюються у кількості, яка дорівнює сумі знятих коштів, поділеній на ціну одиниці. В обох випадках чиста вартість активів НПФ збільшується або зменшується, а потім ділиться на, відповідно, більшу чи меншу кількість одиниць, але вартість одиниці залишається незмінною. Ці операції завжди здійснюються безпосередньо між НПФ та вкладником або учасником.

Через цю різницю "Звіт про власний капітал" в НПФ потребує відображення змін в кількості одиниць, якими

володіють учасники, і, таким чином, для розкриття діяльності фонду, а не структури його власності.

Специфіка діяльності НПФ призводить до необхідності розкриття інформації про неї у спеціальній звітності, яка на сьогодні складається з наступних форм:

НПФ-1 "Загальні відомості про недержавний пенсійний фонд";

НПФ-2 "Звітні дані про активи недержавного пенсійного фонду";

НПФ-3 "Звітні дані про використання активів недержавного пенсійного фонду";

НПФ-4 "Звітні дані персоналізованого обліку учасників недержавного пенсійного фонду";

НПФ-5 "Звітні дані про реалізацію пенсійної схеми";

НПФ-6 "Звітні дані про результати діяльності корпоративних і професійних недержавних пенсійних фондів";

НПФ-7 "Звітні дані про учасників недержавного пенсійного фонду за віковою категорією";

НПФ-8 "Звіт про склад та структуру активів недержавного пенсійного фонду";

НПФ-9 "Звіт про виконані договори, що були укладені за цінними паперами українських емітентів, які входять до складу активів недержавного пенсійного фонду".

• Довідка про чисту вартість активів недержавного пенсійного фонду, що складається відповідно до додатка 2 до Положення про порядок визначення чистої вартості активів недержавного пенсійного фонду (відкрито-го, корпоративного, професійного) [3].

Певна деталізація інформації про діяльність НПФ у фінансовій звітності могла б дозволити зменшити обсяги спеціальної звітності НПФ.

Висновки. Удосконалення фінансової звітності недержавних пенсійних фондів в умовах їх переходу до подання звітності за міжнародними стандартами повинно полягати в деталізації окремих статей звітності для повноти розкриття інформації про діяльність НПФ. Розкриття особливостей діяльності НПФ та об'єктів бухгалтерського обліку в них (елементів фінансових звітів) дозволило запропонувати деталізацію у звітності відповідних статей, в першу чергу, пов'язаних з фінансовими інвестиціями НПФ.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення" від 09 липня 2003 року № 1057-IV// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 47-48. – ст.372[із змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15/page>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Затверджено Наказом Міністерства фінансів від 07.02.2013 № 73] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

3. Положення про порядок визначення чистої вартості активів пенсійного фонду [Затверджено Розпорядженням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.08.2004 № 339] [Електронний

ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0096-05>.

Надійшла до редакції 01.08.13

Н. Гура, д-р экон. наук, проф.,
М.А. Цыбульник, магістр
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ПЕНСИОННЫХ ФОНДОВ

Раскрыты особенности деятельности негосударственных пенсионных фондов и учета в них. Определены составляющие элементы финансовой отчетности, предложено усовершенствование финансовой отчетности в условиях перехода к международным стандартам.

Ключевые слова: негосударственные пенсионные фонды, элементы финансовой отчетности международные стандарты финансовой отчетности, активы, пассивы, доходы, расходы.

N. Gura, Doctor of Sciences (Economics), Professor,
M. Tsybulnyk, Magister in Economics
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF IMPROVING FINANCIAL REPORTING OF NONGOVERNMENTAL PENSION FUNDS

The article describes the features of the nongovernmental pension funds and accounting for them. The article defines the components of the elements of financial statements and the proposed improvement of financial reporting in the transition to international standards.

Keywords: nongovernmental pension funds, the elements of financial statements, International Financial Reporting Standards, assets, liabilities, income and expenses.

JEL M41
УДК 657.1.011.56

І. Дерун, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ОЦІНКА ВИБОРУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

У статті здійснено критичний аналіз поглядів різних вчених щодо оцінки вибору та впровадження комп'ютерних бухгалтерських програм. Запропоновано методичний підхід для відбору комп'ютерної програми для ведення бухгалтерського обліку необоротних активів на прикладі підприємств України.

Ключові слова: необоротні активи, оцінка вибору та впровадження програмного забезпечення, KBS-системи, коробкові комп'ютерні програми.

Постановка проблеми. Необоротні активи займають велику питому вагу у структурі сукупних активів компаній, особливо у важкій промисловості. Крім того, ведення обліку матеріальних необоротних активів ускладнюється тим, що їх місцезнаходження часто змінюється. Для вирішення таких проблем необхідно використовувати ефективне програмне забезпечення для підвищення якості інформації про довгострокові активи та її оперативного отримання керівництвом. Тому одним з важливих питань ведення бізнесу та бухгалтерського обліку як функції управління в сучасних умовах розвитку економічних відносин та інформаційних технологій є вибір оптимального програмного забезпечення для ведення обліку необоротних активів, за допомогою якого підприємство могло б максимізувати власні економічні вигоди з мінімальними витратами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми вибору програмного забезпечення для ведення господарської діяльності та бухгалтерського обліку вивчало ряд вітчизняних та іноземних вчених, а саме: О. М. Брадул, С. В. Івахненко, Е. Е. Andersen, Р. Y.K. Chau, A. J. Gamblin, G. Grau, P. Kathuria, S. Bandini, T. Mattingly, B. S. Sahay тощо.

Виділення невідомих раніше частин загальної проблеми. Більшість іноземних праць із зазначеної тематики може бути використана у високорозвинених країнах, але вітчизняні розробки не є прийнятними для оцінки вибору між декількома альтернативними варіантами. Крім того, в умовах трансформаційних економік, зокрема в Україні, потрібно враховувати безліч зовнішніх та внутрішніх факторів, які можуть вплинути на вибір

програмного забезпечення щодо ведення бухгалтерського обліку для конкретного підприємства

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка методичного підходу щодо оцінки вибору найбільш прийнятної комп'ютерної програми для ефективного ведення бухгалтерського обліку та управління необоротними активами в умовах трансформаційних економік. Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- здійснити аналіз існуючих підходів щодо оцінки впровадження комп'ютерних систем в менеджменті та бухгалтерському обліку;
- запропонувати методику відбору найбільш прийнятних комп'ютерних програм для управління та ведення обліку необоротних активів на вітчизняних промислових підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість вчених, які займаються проблемами оцінки вибору та впровадження програмного забезпечення для бухгалтерського обліку і бізнесу в цілому зазначають, що головні завдання такої оцінки полягають:

- у визначенні найбільш прийнятних альтернатив, з усіх можливих програмних продуктів;
- в оцінці вибраної програми відповідно до певної методології;
- у визначенні найкращого програмного продукту для ведення підприємницької діяльності суб'єкта господарювання [14].

На сучасному етапі в економічній науці не існує загального підходу щодо оцінки ефективності впровадження програмного забезпечення для бізнес-процесів.